



Article Arrival : 26/12/2020

Published : 10.02.2021

Doi Number  <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2982>Reference  Erdemir, N.K. & Demir, B. (2021). "Muhasebe Bilgi Sisteminde Düzenleyici Kuruluşlar ve Denetim: Değişim Sürecine Meslek Mensuplarının Bakış Açılıarı Üzerine Bir Uygulama" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:78; pp:670-687

# MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNDE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLAR ve DENETİM: DEĞİŞİM SÜRECİNE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇILARI ÜZERİNE BİR UYGULAMA <sup>1</sup>

Regulatory Institutions And Auditing In The Accounting Information System: A Practice On The Overview Of The Professional Members Of The Change Process

Dr. Öğr. Üyesi. Namık Kemal ERDEMİR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Karaman/TÜRKİYE  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1119-7833>

Bengül DEMİR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Karaman/TÜRKİYE  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1014-7765>

## ÖZET

Küreselleşen yeni Dünya düzeninde her şey ile birlikte muhasebe alanında da birçok yenilik ve değişiklikler meydana gelmektedir. İşletmeler de bu süreçte rekabet üstünlüklerini kaybetmemek için meydana gelen bu değişimlere ayak uydurmak zorundadırlar. Aksi takdirde sürdürülebilirliğin temel esas kabul edildiği işletmelerin faaliyetlerini sürdürmeleri olanaksız hala gelebilir. Böylesi bir durum da her türlü değişime uyum sağlamanın muhasebe alanına ne ölçüde katkı sağladığını da sorgulamak gereklidir. Bu çalışmada; muhasebede, muhasebe bilgi sisteminde ve TTK, TFRS ve UFRS'de meydana gelen değişikliklerin muhasebe mesleğini ne ölçüde etkilediğine dair Karaman ili meslek mensuplarına bir anket çalışması yapılarak muhasebe mesleğinin sorunları ve Türkiye de muhasebe mesleğinin hak ettiği saygınlığı kazanması için neler yapılması gerektiğine dair önerilere yer verilmiştir. Anket sonucunda Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik görüşleri ile cinsiyetleri, yaşları öğrenim durumları, meslek unvanları ve mesleki tecrübe açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS), TTK, TFRS ve UFRS, Denetim

## ABSTRACT

There are many innovations and changes in the accounting field like the ones that happen in the globalizing new world order. During this time businesses have to adapt themselves to these changes in order not to lose their competitive advantages. Otherwise, these businesses where sustainability is accepted as the basic principle will not be able to continue their operations. In such case, it is essential to question what extent adaptation to all kinds of changes contributes to the field of accounting. This study examines to what extent changes in accounting, accounting information system and TCC, TFRS and UFRS affect the accounting profession and makes suggestions on what needs to be done to gain the respect the accounting profession deserves and the problems that it faces. The data were gathered from Karaman province professionals through a questionnaire. The results show that there is no significant difference in terms of gender, age, educational status, professional titles, and professional experience with the opinions of accounting professionals about the accounting and accounting profession, accounting information system, TCC, TFRS, and IFRS.

**Key Words:** Accounting, Accounting Information Systems, TTK, TFRS and UFRS, Audit

<sup>1</sup> Bu çalışma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD yüksek lisans öğrencisi Bengül DEMİR tarafından 18.01.2019 tarihinde sunulan ve kabul edilen yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

## 1. GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren bilinmeyene olan merakı yaşanan tüm gelişme ve değişimlerin en önemli itici gücüdür. Merak sayesinde insanlar çevresini tanımış, ihtiyaçları doğrultusunda öğrendiği her şeyi kullanmış ve yeri geldiğinde yeni şeyler üretmiştir. Bu yetenek özellikle bilgiyi kullanan daha da ileri boyutuyla bilgiyi üretebilen, aslında bilgi sürecini yönetebilen, kişileri, organizasyonları, toplumları ve ekonomileri başarılı kılmıştır.

Bilgiye olan ihtiyaç her geçen gün artmakta, taleple benzer bir şekilde bilgi üretimi de artış göstermektedir. Bilgi, rekabet ortamında başarılı olabilmenin en önemli aracıdır. Ancak üretilen her bilgi çeşitli nedenlerle kullanışlı olmamaktadır. Bu nedenle faydalı bilgi üreten sistemlerin varlığı büyük önem arz etmektedir.

Bilgi üretimine yönelik olarak tarafsız veriler kullanarak etkin bilgi sistemlerin tesis edilmesi maliyetli ve zaman alan bir süreci beraberinde getirir. Ancak katlanılan maliyetler sistemden elde edilecek bilgiler ile kısa sürede amorti edilebilecektir. Doğru, zamanında, anlamlı, güvenilir, etkin ve verimli bir üretim süreci rakiplerden önde olmayı sağlayacaktır. Bilgi sistemlerinin en önemlilerinden birisi de muhasebe bilgi sistemidir. Günümüzde muhasebe fonksiyonu, geçmişte olduğu gibi, vergi odaklı değil, karara dönük bilgi sunan, işletmenin tüm birimlerince kullanılan ve birimler arası koordinasyon için kullanılan son derece önemli bir konuma gelmiştir. Her türlü ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimle direkt etkileşim içerisinde olan muhasebe fonksiyonunun kayıt tutma ve geçmişi belgelemenin yanında, işletme yönetimine geleceğe yönelik kararların alınması, planlama ve stratejik faaliyetlerde yol gösterici olduğunun farkına varılması muhasebeleştirme sürecine olan ilginin artmasına sebep olmaktadır.

İşletmelerin faaliyetlerinin hacminin artması, küreselleşme ile birlikte karmaşık bir hale gelmesi kayda esas verilerin boyutlarında yaşanan artış, süreçte rol oynayanların çıkar yaklaşımları, ekonomik ve hukuki düzenlemelerin işletmelere ilave maliyetlere yol açtığı düşüncesi, hata/hile ihtimali bilgilerin güvenilirliğinden emin olunmasını gerektirmektedir. Çalışmada mevcut muhasebe sistemine olan bakış açısının yanında, sorun olarak görülen konuların kaynakları ve güvenilir bir sistem için yasaların nasıl olması gerektiği araştırılmış, süreçte muhasebe meslek mensuplarının aldığı(alacağı) rol tartışılmıştır.

## 2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İşletmeler için bilgilerin önemi, muhasebe bilgi sisteminin bilgi sistemleri içerisindeki yeri ve muhasebe bilgi sisteminden üretilen bilgilerin doğruluğunun sağlanması için çalışan kurumlara kısaca değinilmiştir.

### 2.1. Bilgi Sistemleri ve İşletmeler Açısından Önemi

Birbiri ile belirli ilişkileri olan alt birimlerden oluşan ve bu alt birimlerin dış çevre ile ilgili olduğu bütünlük olarak adlandırabileceğimiz sistem (Koçel,2018:277), işletmelerin amaçlarına ulaşmasına yarar. Sistemler, herhangi bir konu hakkında açıklamalar sunan veriler bütünü olan bilgilerin belirli bir amaç doğrultusunda toplanması, depolanması ve işlenmesini sağlar (Dinç ve Abdioğlu, 2009:161).

Amaçlara ulaşmanın en önemli şartı sistemlerin etkin olarak çalışır halde olmasını sağlamaktır. Bu amaçla çalışan yöneticiler sorumluluk alanları ile ilgili plan yapma, karar alma, uygulama ve denetim faaliyetlerini yürütürken farklı bilgi sistemlerini de kullanırlar. Yöneticiler, sistemlerin etkin bir şekilde çalışmasına sağlayarak, maliyetlerin önüne geçerken, en uygun zamanda ve yerde doğru bilgilerin üretilmesini ve bu bilgilerin ilgili birimlere ulaştırılmasını sağlar (Ersoy, 2014:12).

Etkin bir bilgi sistemi; güvenilirliği yüksek bilgiler üretir. Üretilen bu bilgileri ilgililere zamanında ve eksiksiz olarak sunar. Böylece işletmelerin faaliyetleri ile ilgili, kaliteli hizmet sunumu, maliyetlerin asgari seviyeye indirilmesi, hatalı üretimin önüne geçilmesi, fire oranının azaltılması ve rekabet avantajının sağlanması için son derece önemlidir. Aynı zamanda etkin bir bilgi üretim süreci, karar alıcıların, doğru karar vermesine işletme içinde etkin bir iletişimin sağlanmasına, yönetsel kararların doğruluğuna, aracı olur. Günümüz rekabetçi pazar koşullarında rekabet üstünlüğü sağlamak ve müşteriye kaliteli hizmet sunmak için öncelikle müşterinin, hangi koşullarda, ne zaman ve nasıl bir hizmet istediğinin bilinmesi, iyi bir teknik araştırma sonucu elde edilen bilgilerin başarılı şekilde gerekli birimlerde kullanılmasıyla elde edilir. Bilgi üretim sürecinin başarı düzeyi ise her bir birimi kapsayacak nitelikte olmasına bağlıdır.

Sistemler alt sistemler ile bir bütündür ve bu alt sistemler hem kendi içerisinde hem de diğer sistemlerle ilişki içerisindedir. Örneğin işletme ana sistem iken muhasebe, finans, üretim vb alt sistemler olarak karşımıza çıkar (Tutar,2006:162). Belirgin hedefler doğrultusunda çalışması gerekli olan sistemler, yetki ve

sorumlulukları çerçevesinde alt sistemleriyle etkileşimde bulunarak amaçları gerçekleştirmeyi hedefler. Hedeflere ulaşmak için zamanında, doğru, güvenilir, açık ve anlaşılır bilgileri bilgidan faydalanacak kullanıcıların, kullanım amacına uygun üreterek kullanıma sunar (Karagül, 2006:104-105). Sistem, amaca ulaşmak üzere, girdileri dönüşüm sürecinden geçirirler. Dönüşüm sürecinden elde edile çıktılar, işletme stratejisi, politika ve kararlar dönüşürülebilir (Can ve Güney,2015,38).

Bilgi sistemlerini; veri işleme ve süreç kontrol aşamalarını içeren “Operasyonel Destek Sistemleri” ve karar destek sistemleri ve üst yönetim destek sistemi olarak “Yönetim Destek Sistemleri” olarak sınıflandırmak mümkündür (Boone ve Kurtz,2016:472). İşletmenin yönetsel alt yapısına ilişkin faaliyetler yönetim yaklaşımları, yönetsel faaliyetler, muhasebe, finans, halkla ilişkiler gibi faaliyetlerdir ve her düzeyde yönetim konularına girmektedir (Ülgen ve Mirze, 2004:124).

## 2.2. Muhasebe Bilgi sistemi

Yönetimin alacağı kararlarda gerekli sayısal verileri toplayan, işleyen ve yararlı hale getiren bunlarla yetinmeyip klasik olarak dönemsel, spesifik olarak ihtiyaç duyulduğu anda raporlayabilen muhasebe bilgi sistemi yasal zorunluluk yanında başarı için hayati bir bilgi sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Büyükmirza,2009:27). Yönetimin varlıklar üzerindeki sorumluluğunu yerine getirmek, faaliyetlerin kontrolünü sağlamak, geleceğe ilişkin faaliyetleri planlamak üzere gerekli bilgileri raporlamak amacıyla çalışan muhasebe fonksiyonu bu özellikleri bakımından son derece önemli bir bilgi sistemidir (Aktaş,2009:18).

MBS; bilgi kullanıcıların ihtiyacına yönelik olarak finansal raporlama, günlük faaliyetlerin desteklenmesi, karar destek sistemlerinin işletilmesi, planlama ve iç kontrolün uygulanmasına yönelik bilgiler oluşturur (Tanç,2010:203).

Kurumsal bir alt yapının oluşturulabilmesi için bilgi sistemlerinin işletme çalışanları, yöneticiler ve müşteriler arasındaki iletişimi kolaylaştırması gerekir. Muhasebe Bilgi Sisteminden (MBS) elde edilen bilgilerin işletmelerin uzun vadeli gelecek planlarında stratejik kararlar almasına veya oluşabilecek bir riskin mevcut olduğu durumda yine bu bilgiler yardımıyla önlem alınabilmesini sağlaması yönetim bilgi sistemleri içerisinde MBS kullanımını zorunluluk haline getirmektedir (Dinç ve Varıcı, 2008:70).

MBS, bilgi üretim sürecinde Finansal Muhasebe, Maliyet Muhasebesi ve Yönetim Muhasebesi olmak üzere üç ana başlıkta faaliyetlerini yürütür. Finansal Muhasebe, işletmenin varlık ve kaynaklarında ortaya çıkan değişimleri takip eden iç ve dış çevre için bilgi sağlar. Maliyet Muhasebesi, işletme içi karar alıcılar için bilgi üretir, maliyetleri sınıflandırarak kontrol etmeyi amaçlar. Yönetim Muhasebesi ise amaç ve hedeflere ulaşma sürecinde karar almaya yönelik bilgiler üretir (Toroslu, 2012:18 - 19).

Dünyada yaşanan ekonomik gelişmeler, ülkelerin ekonomilerini de birbirlerine bağımlı hale getirerek ülkeler arasındaki sınırları kaldırmış ve böylece bilginin, kaynağın ve sermayenin akışkanlığı hız kazanmıştır. Daha önceleri muhasebe biliminde teknolojik gelişmelere paralel olarak yeni gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerden önce her ülke muhasebesinin ekonomik faaliyet sonuçlarını ölçmede; kendi şartlarına göre ürettiği finansal raporları yeterli olsa da zaman içerisinde farklı ülkelerle yapılan alış-verişler nedeniyle üretilen finansal raporların benzer şekilde değerlendirilip yorumlanması gereksinimi ve muhasebede uluslararası geçerli bir dilin kullanılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu da ülkeden ülkeye farklılık göstermeyecek, uluslararası muhasebe standartlarının uyumlaştırılmasına ve ortak bir muhasebe dilinin herkes tarafından kullanılması gerekliliğini gündeme getirmiştir (Çankaya ve Aydoğan, 2008:299).

İşletme ile ilgili tüm çevrelerin MBS’den en önemli beklentileri alacakları kararlara temel teşkil edecek olan bilgilerin doğru olmasıdır. Çünkü iç ve dış çevre verecekleri ekonomik kararlarda, farkında olsun ya da olmasın etkin bir şekilde temelinde MBS’nin rol oynadığı bilgilerden faydalanırlar. Muhasebenin temel kavramlarından olan “Sosyal Sorumluluk” kavramı bu beklentinin sağlanmasının en önemli teminatlarından biridir. Son zamanlarda yaşanan gelişmelerde hata ve hileli bilgilerin azaltılmasına yönelik çalışmaları ve finansal tabloların uluslararası ölçekte karşılaştırılabilirliğini sağlamaktadır.

Muhasebe biliminin temel amacı, işletme sahip ve yöneticilerine karar alma aşamasında ihtiyaç duyulan saf bilgiyi sunmaktır. Bu bakımdan; işletme yönetimi için önemli bir yeri olan muhasebe, finansal sonuçları gösteren bir araçtan ziyade, işletme yönetim ve karar alma sürecinin her aşaması için gerekli bir bilgi sistemi olmalıdır. Yönetim bilgi sisteminin alt sistemlerinden biri olan muhasebe, nakit akışı ile de ilgilenir. MBS, işletmenin varlıkları üzerinde koruyuculuk işlevini yerine getirirken, varlıklarda zaman içerisinde

meydana gelen değişmeleri belirler İşletmenin finansal durumu ve faaliyetlerinin sonucuyla ilgili taraflara bilgi sağlar. Etkin bir MBS, işletmenin nakit ödeme veya nakit çıkışlarının muhasebe kayıtlarına zamanında aktarmayı, personel ve örgüt yapısıyla ilgili muhasebe sisteminin düzgün olarak çalışmasını ve zamanla işletmede değişen sisteme uygunluğu sağlar (Akgün ve Kılıç, 2013: 22- 24).

Muhasebe bilgi sistemi, işletme iç ve dış çevresinde yer alan finansal bilgi kullanıcılarına, işletme faaliyetlerinin başarılı bir planlama ve denetim süreciyle birlikte devam edebilmesinde ihtiyaç duyulan bilgileri mali tablolar aracılığıyla sunan bir bilgi sistemidir (Dinç ve Varıcı, 2008:70).

MBS, işletmelerin değer yaratımını destekler, müşteri performansını analiz ederek değerini belirler, performans ölçüleri ve amaçlar arasında ilişki kurar, süreçte yaşanabilecek engellerin tespit ve önlenmesine aracı olur, kayıpları tanımlar ve değer yaratıcı faaliyetleri tasarlayarak sürekli gelişimi destekler (Kaygusuz, 2006:112).

MBS' nin işlevini sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi ve sistemin işlemesi için gerekenler işletme personeli ve haberleşme araçlarından oluşur. MBS'nin işletmenin farklı ihtiyaçlarına cevap vermesi hazırlanan doğru, güvenilir ve tam zamanındaki raporlar vasıtasıyla mümkün olmaktadır. Muhasebenin bir sistem yaklaşımı içinde değerlendirilmesinin önemi evrensel anlamda günden güne daha iyi kavranıyor. Bu yüzden de elde edilen bilgilerin ilgili bilgi kullanıcılarına zamanında ve düzenli bir biçimde ulaştırılmasının ne kadar gerekli olduğu sürekli vurgulanmaktadır (Güney, 2013:278).

MBS, işletmelere ihtiyaç duyulan bilgileri açıklarken yasal düzenleme ve standartlar çerçevesinde ve mesleki yeterliliğe sahip olan meslek mensupları vasıtasıyla yürütülecek bir muhasebeleştirme süreci yürütür ve bu süreç MBS' nin temelini oluşturur. İyi tasarlanmış ve iyi işleyen bir MBS, işletmelerin en iyi şekilde yönetilebilmesi için ele geçmiş bir fırsat niteliğindedir.

MBS de, veri veya bilgiler girdi-işleme-çıktı gibi her sistem de olan basit bir akış izler. Bu akışa göre öncelikle toplanan veri veya bilgiler belgeler halinde sisteme eklenir, daha sonra sistem içerisinde işlenen belgeler bilgi-işlem faaliyetlerinin yardımıyla çıktılara dönüştürülerek ilgili birimlere ulaştırılır ve böylece süreç tamamlanmış olur (Gökdeniz, 2005:87).

MBS işletme yönetiminin mali kontrol sürecinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla kaynakların etkin dağılımı ve işletmeye konulan varlıkların kontrolü, geleceğin planlanmasına yönelik bilgiler sağlar (Sevgener ve Hacırüstemoğlu,2000:3)

### 2.2.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletmeler Açısından Önemi

Geçmişte, muhasebe sistemlerini, finansal tabloların ve raporlamalar için işletmelerin oluşum verilerine göre düzenlenmekteydi. Dahası, işletme verileri öncelikli olarak yöneticiler için birinci plandaydı. Muhasebe sistemlerinin ise işletme kararları üzerine olan rolleri ikinci planda kalıyordu. Yaşadığımız çağ da ise söz konusu rol artık tersine dönmüş durumda olup muhasebe sistemlerinin işletmeler için ne kadar önemli bir kaynak olduğu anlaşılmıştır (Gökdeniz, 2005:87).

Geçmiş yıllarda işletmede olan mali nitelikli olayların kayıt edilmesi amacıyla faaliyet gösteren MBS, günümüzde alınacak kararların tam zamanında ve yerinde alınmasında vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Bu niteliği ile MBS işlemler için ihtiyaç duyulan faydalı bilgileri en hızlı şekilde sunma ve yönetsel kararların alınması aşamasında daha etkin ve daha verimli çalışma sorumluluğunu taşımaktadır. İşletme yönetimi MBS' yi başlarda yönetimin etkinlik ve başarısının ayrılmaz bir parçası olarak görüyorlardı ancak MBS' ler işletmenin stratejik öneme sahip bazı uzun vadeli kararlar almasında yetersiz kalabilmektedir (Alagöz, Öge ve Koçyiğit; 2013:28).

MBS, işletmenin amaçlarına planlı ve sistematik bir şekilde ulaşmasını sağlamaya yönelik olmasının yanında ayrıca, bilgi işleme sistemleri MBS' nin temel yapı taşı oluşturur. Her işletme kendi işletmesi için kuracağı MBS' nin bütün aşamaların üstesinden en iyi şekilde gelmesi gerektiğine inanır. Bir diğer ifade ile muhasebe bilgi sisteminin oluşturulmasına karar veren işletmeler, sistemin ayrıntılı tasarımını ve uygulamasını yapmalıdırlar. Muhasebenin bir sistem anlayışı içerisinde ele alınmasının önemi küresel anlamda gün geçtikçe daha iyi kavranmakta, bilgi kullanıcılarına düzenli ve zamanında bilgi akışı sağlanması gerektiği sürekli vurgulanmaktadır. Bu nedenle MBS, yönetimin ve işletmenin geleceği ile alakalı bilgiyi nasıl kullanacağını belirten günümüz işletmeleri için stratejik düzeyde önem arz eden bir rekabet aracıdır (Dinç ve Abdioğlu, 2009:164-165).



Muhasebe bilgi sisteminin beklenen faydaları sağlaması ve karar alıcıların doğru karar verebilmeleri ise ilgili sistemin doğru verileri, zamanında, eksiksiz bir şekilde, uygun maliyetle karşılaması ile mümkündür. Muhasebe verilerinin hata ve hilelerden arındırılmış olması ve beklentileri karşılaması ise denetim mekanizmasının varlığı ile mümkün olacaktır.

### 2.3. Denetlemenin Gerekliliği ve Yasal Düzenlemeler

Enron, Worldcom, Ahold, Parmalat, Kanabeo, gibi uluslararası skandallar, İmarbankası, SÖKSA gibi skandallar ve Muhasebe verileri üzerinden yapılan bu hileli muhasebeleştirme sürecinin yansımaları konuyla ilgilenenlerin belleklerinde tazeliğini korumaktadır. Bu skandalların etkileri bir çok sektörü etkilemiş ve denetim mekanizmasının gerekliliğini bir kere daha ortaya koymuştur. Üstelik bu skandalların odağında muhasebe ve denetim mesleğini icra eden saygın kurumların oluşu denetim alanındaki düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve uluslararasılaştırılması ihtiyacını doğurmuştur. Sarbanes-Oxley Yasası(SOX), Avrupa Birliği 8 No'lu Yönergesi, J-SOX Yasası vb bu skandallar neticesinde yapılmış düzenlemeler arasındadır.

Muhasebe, işletmelerde yaşanan ve parayla ölçülebilen ekonomik faaliyetlerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, raporlanması ve analiz edilerek elde edilen sonuçların ilgililere ulaştırılmasından oluşan bir döngüdür. İlk zamanlar işletmeler buldukları ülkelerin muhasebe prensiplerine uyarak faaliyetlerini sürdürebiliyorlardı. Fakat küreselleşen ticaret dünyası ile birlikte muhasebe alanında kullanılacak uluslararası muhasebe uygulamalarının oluşturulması zorunluluğu doğmuştur. Aynı şekilde Türkiye de en başta vergi kanunlarının etkisiyle şekillenen muhasebe politikaları, küreselleşmenin hızla artmasından dolayı uluslararası gereksinimleri karşılayamayacak duruma gelmiştir. Önceleri muhasebe vergi içindir anlayışı vardı fakat günümüz bilgi çağında bu anlayış yerini muhasebe bilgi içindir anlayışına bırakmıştır. Bu nedenle muhasebe alanında uluslararası düzeyde uyumlu ortak bir muhasebe uygulamasının oluşturulması hayati önem taşımaktadır (Şahin, 2010:3). UFRS' ye ihtiyaç duyulmasının nedenleri; Küresel piyasaların varlığı ve bunların dünya geneli etkilerinin olması, Muhasebe ve denetimin kriz ihtimalini ortadan kaldırabilmek için güçlendirilmesi isteği, yaşanan büyük ölçekli finansal skandallar, yüksek kaliteli bilgi sağlama beklentisi, kaynakların etkin kullanımının sağlanması arzusu, şeffaf ve hesap verebilir yönetim ile güvence sağlanarak yatırım çekme isteği, sermaye maliyetinin düşmesi, dünya çapında yatırımların artması, muhasebe ve denetim sistemlerinde maliyetin düşmesi ve verimliliğin artması, gereksiz mutabakat ve süreçlerin elenmesi, denetim verimliliğinin artması, eğitim ve staj programlarının benzer şekilde yapılması olarak sıralanabilir (Sarıışık, 2016:27)

Dünya da genel kabul görmüş muhasebe standartlarının uluslararası alanda hazırlanması ve kabul edilmesi için; Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO),Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) gibi çeşitli kurumlar çalışma yapmaktadır.

Türkiye Bankalar Birliği(TBB), Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK), Sermaye Piyasası Kurulu(SPK) . Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK), Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK), Kamu Gözetimi Kurumu(KGK) gibi kurumlarda ülkemizde bu amaca yönelik olarak hizmet etmiş/etmektedir.

## 3. YÖNTEM

Çalışmayla ilgili bilgiler bu başlıkta sunulmuştur.

### 3. 1.Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu çalışma Karaman İli Meslek Mensuplarının çalıştıkları mevcut durum ve modellerden ne ölçüde yararlandıklarını, yararlandıkları kaynaklardan ne kadar memnun olduklarını, yapılan ya da yapılacak yenilik ve değişikliklerle mesleğin gelişimine katkı sağlanıp sağlanamayacağı açısından önem arz etmektedir. Çalışmanın modelinde kullanılan anketin birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünde muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik sorular, üçüncü bölümünde muhasebe bilgi sistemine(MBS) yönelik sorular, dördüncü bölümünde ise TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik sorular yer almaktadır. Bu çalışma ile ilgili veriler 2018 yılında yapılan saha çalışması ile toplanmıştır.

Çalışmanın amacı muhasebe ve muhasebe mesleğinin, MBS de ve TTK, TFRS ve UFRS de yaşanan gelişmelerden ne ölçüde etkilendiğini ölçmektir. Bu anlamda meslek mensuplarının tutumlarını cinsiyet,

yaş, öğrenim durumu, mesleki tecrübeleri ve unvanları gibi değişkenlerin açısından bakıldığında ne ölçüde anlam taşıdıkları belirtilmeye çalışılmıştır.

### 3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın ana kütesini Karaman ilinde faaliyet gösteren ve Karaman S. M. Mali Müşavirler Odasına kayıtlı bulunan 110 Bağımsız ve 58 Bağımlı Serbest Muhasebeci(SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir(SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir(YMM) unvanıyla faaliyet gösteren 168 meslek mensubu oluşturmaktadır.

Bu çalışma da birincil veri toplama yöntemlerinden biri olan anket yöntemi kullanılmıştır. Anketin uygulanmasında hem yüz yüze görüşme yöntemi hem de online e-posta yolu kullanılmıştır. Yüz yüze uygulanan yöntemde 110 anket ilgili kişilere sunulmuş, bunun içerisinde 16 kişi ankete katılmayacağını belirtmiştir. Bu nedenle değerlemeye alınan anket sayısı 94 olmuştur. Online olarak uygulanan yöntemde ise Word de hazırlanan anket taslağı ilgili kişilere e-posta yoluyla iletilmiş ve ankete katılım göstermeleri istenmiştir. Bu yöntemde ise toplam 58 anket ilgili kişilere iletilmiştir. Fakat 29 kişiden dönüş alınamamış ve böylece bu yöntemle değerlemeye alınan anket sayısı 29 olmuştur. Toplamda 168 kişiye yöneltilen anketten 123 (94+29) kişi ankete katılım göstermiş ve anket verileri SPSS programına yüklenerek çeşitli analizler yapılmıştır. Anket formunun hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar Tablo 1’de gösterilmiştir.

**Tablo 1.** Anket Formunun Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar

Bölüm	İfadeler	Kaynak
II. Bölüm	Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	Terzi, 2010:125
III. Bölüm	Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)	Akar, 2016: 99
IV. Bölüm	TTK, TFRS ve UFRS	Akça, 2010: 128
		Ünsal, 2014: 272
		Babaoğlu, 2012: 103

### 3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bilimsel çalışmaların birçoğunda olduğu gibi bu çalışmada da zaman ve maliyet sınırlılıklarından bahsetmek mümkündür. Araştırmanın Karaman ilinde yürütülen Üniversite Sanayi İşbirliği(ÜSİ) kapsamında meslek odaları ile işbirliği içinde yürütülmesi ve aynı zamanda yapılan çalışmanın muhasebe meslek mensuplarının elçisi göreviyle yaşanan olumlu-olumsuz durumların ifade edilmesi ve çözüm üretilmesi açısından muhasebe meslek mensuplarını tam destek vermesi beklenirken meslek mensuplarının iş yoğunluğu nedeniyle çalışmaya yeterli vakit ayıramaması, iş yoğunluğunun bahane edilmesi ve kişisel çekinceleri nedeniyle çalışmaya katkı göstermekten kaçınması araştırmanın en büyük sınırlılıklarını olarak sıralanabilir.

### 3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmaya yönelik olarak yedi hipotez geliştirilmiştir.

**H1:** Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H2:** Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sistemine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H3:** Muhasebe meslek mensuplarının TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H4:** Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik yaklaşımları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H5:** Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik yaklaşımları ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H6:** Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik yaklaşımları ile meslek unvanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

**H7:** Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik yaklaşımları ile mesleki tecrübe arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

### 3.5. Araştırmanın Yöntemi

Yürütülen anket çalışması sonucunda 123 meslek mensubuna ulaşılmış ve analiz yapılabilecek veriler değerlendirmeye alınıp SPSS paket programına eksiksiz bir şekilde girilmiştir. Daha sonra anket formunun demografik özellikleri ile alakalı bölümlerinin analizi yapılarak meslek mensuplarının demografik özellikleri incelenmiştir. Meslek mensuplarının verdiği cevaplara göre anket formunda yer alan ifadelerin güvenilirlik düzeyi incelenmiştir. SPSS programına girilmiş verilerin hangi değer ve ifadeler etrafında toplanmış olduğunu bulmak için ortalama, verilerin değişkenlik ölçülerini bulmak için standart sapma değerlerine bakılmıştır. Katılımcıların belli bir değişkene ait verilerin betimlenmesi amacıyla frekans dağılımı ve iki ya da daha çok değişkene ait verilerin dağılımının incelendiği çapraz tablo değerlerine bakılmıştır. Birbirinden bağımsız iki grubun karşılaştırılarak aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için t testi ve ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılarak aralarındaki anlamlılığa bakıldığı varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır.

Araştırmanın analizinde; Güvenilirlik Analizi, Ortalama ve Standart Sapma, Frekans Dağılımı, T Testi ve Varyans Analizi(ANOVA) kullanılmıştır.

### 3.5. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi İçin Yapılan Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Bu çalışma da yapılan anket cevapları katılımcılardan alındıktan sonra soruların güvenilirlik düzeyinin ölçülmesi amacıyla güvenilirlik analizi yapılmış Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Bu analiz ölçekte yer alan soruların kendi aralarında benzer özellikler taşıyıp taşımadıklarını, tutarlı olup olmadıklarını ve aynı amaca hizmet edip etmediklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

**Tablo 2.** Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
Bölüm II: Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	0,63	14
Bölüm III: Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS)	0,91	13
Bölüm IV: TTK, TFRS ve UFRS Hakkında İfadeler	0,86	36
<b>Genel</b>	<b>0,90</b>	<b>63</b>

Tablo 2'de Karaman İli Meslek Mensupları Üzerine Yapılan Anket Çalışmasının güvenilirlik analizi sonuçları gösterilmektedir. Bölüm II'de yer alan 9. ifade ve Bölüm III'te yer alan 4. ifade hem bölümün hem de ölçek bütünlüğünün güvenilirlik düzeyini düşürdüğü için analiz kapsamına dâhil edilmemiştir. Tablo 2'de Bölüm II' nin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısına bakıldığında  $0,60 < \text{Alpha} < 0,80$  aralığında yer aldığı görülmekte ve bu aralıkta bulunan ifadelerin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Bölüm III ve Bölüm IV' ün Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayılarına bakıldığında  $0,80 < \text{Alpha} < 1,00$  aralığında yer aldığı görülmekte ve bu aralıkta bulunan ifadelerin ise yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir. Tablo 2' nin genel Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısına bakıldığında onun da  $0,80 < \text{Alpha} < 1,00$  aralığında yer aldığı görülmektedir bu da ölçeğin genel kapsam itibariyle yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

### 3.6. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

#### 3.6.1. Demografik Bulgular

Anket katılımcılarının %86,18'ini (106) erkek meslek mensupları,%13,82'sini(17) ise kadın meslek mensuplarından oluşmaktadır.

Katılımcıların %4,88'ini(6) 20-30 yaş, %37,4'ünü(46) 31-40 yaş, %41,46'sını(51) 41-50 yaş, %16,26'sını(20) 51 ve üzeri yaş grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların yarıya yakın bir kısmının 41- 50 yaş aralığında olduğu görülmektedir, bu oran 41-50 yaş aralığındaki meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin gelişimine tanıklık etmesi bakımından oldukça önemlidir.

Katılımcılarının %4,07'sini(5) lise, %3,25'ini(4) ön lisans, %76,42'sini(94) lisans, %16,26'sını(20) yüksek lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülürken, öğrenim durumu yüksek lisans düzeyinde olan meslek mensuplarının oranının (%16,2) lise ve ön lisans düzeyindeki meslek mensuplarının toplam oranının (%7,32) iki katından fazla olduğu görülmektedir. Bu oran meslek mensuplarının bilimsel olarak kendilerini geliştirme ve mesleğe katkı

sağlama amacıyla yüksek lisans yaptıklarını gösteren önemli bir göstergedir ve muhasebe mesleği adına önemli bir adımdır.

Anket katılımcılarının %95,12'si (117) gibi büyük bir oranla SMMM meslek unvanlı meslek mensuplarının oluşturduğu görülürken, meslek unvanı SM ve YMM olan katılımcıların oranının %2,4 (3) gibi eş orana sahip olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak, SM sayısının 2010 sonrasında SM unvanına sahip olan meslek mensuplarına tanınan sınav hakkı nedeniyle SMMM unvanı almaları ve bunun yanı sıra YMM unvanının zor elde edilen bir unvan olması gösterilebilir.

Katılımcıların %7,32'sini (9) mesleki tecrübesi 0-5 yıl, %22,76'sını (28) mesleki tecrübesi 6-10 yıl, %34,96'sını (43) mesleki tecrübesi 11-20 yıl, %34,96'sını (43) mesleki tecrübesi 21 yıl ve daha fazla olan meslek mensubunun oluşturduğu görülmektedir. Son beş yıldır bu mesleği yürüten meslek mensuplarının oranı (%7,32) ile son 10 yıldır bu mesleği yürüten meslek mensuplarının oranı (%22,76) şeklindedir, bu durum ise sınavların zorlaşması ve unvan almak için uzun bir süreç gerekmesi nedeniyle mesleğe olan ilginin azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

### 3.6.2. İfadelere Verilen Ortalamaların Analizi

**Tablo 3.** Muhasebe ve Muhasebe Mesleği Hakkında İfadeler

İFADELER (N=123)	Ortalama	Standart Sapma
Türkiye’de Muhasebecilik tam anlamıyla profesyonellik kazanmıştır.	2,60	1,24
Avrupa Birliği’ne giriş süreci, muhasebe meslek mensupları açısından olumlu gelişmeleri beraberinde getirmiştir.	2,89	1,11
Küreselleşme, uluslararası kural ve yönetmeliklere uyum gerektirdiğinden dolayı mesleki bağımsızlığı sınırlamaktadır.	2,96	1,09
Muhasebe mesleği günümüzde ticari kaygılar ile yapılmaktadır.	3,66	1,13
Muhasebe mesleğinde artan bilgisayar ve program kullanımları, meslek mensubunun önemini nispi şekilde azaltmıştır.	2,86	1,39
İşletmecilik alanında yaşanan gelişmeler, muhasebe mesleğini etkilemektedir	3,73	1,05
Yeni Ekonomi anlayışından dolayı; muhasebeciler, dijital uygulamaların kullanımını gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, sistem analistliği gibi teknoloji ağırlıklı konuları öğrenmelidir.	3,96	1,15
Mesleki kurallara aşırı bağlı kalmak, meslek mensubunun yaratıcılığını öldürür.	3	1,30
Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi, mesleğin icra edilebilmesi açısından yeterlidir.	2,05	1,11
Meslek mensuplarına karşı duyulan güvensizlik, iş etiğinin göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır.	3,52	1,25
Uluslararası Muhasebe Standartları uygulaması, Türkiye’de yabancı yatırımları arttıracaktır.	3,43	1,11
Toplumda muhasebe mesleğine bakış, olumlu yönde değişim göstermektedir.	3,21	1,07
Mesleğin, toplum tarafından “defter tutuculuk” olarak algılanmasının temelinde, meslek mensuplarının donanım eksikliği yatmaktadır.	3,51	1,38
Muhasebe meslek mensubuna, toplumsal bir sorumluluk yüklenmemelidir.	3,04	1,36
Meslek mensuplarının farklı işlerle uğraşmaları etik sorunlar doğurabilir.	3,53	1,33

Katılımcıların muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik görüşlerinin belirlenmesine dair 5’li likert ifadesi verilmiş olup katılım düzeyleri Tablo 3’te gösterilmiştir. İfadelere katılma oranları birbirine yakın olsa da katılımın (katılıyorum-kesinlikle katılıyorum) en çok olduğu ifade %79,67 (98) oranı ile “Yeni Ekonomi anlayışından dolayı; muhasebeciler, dijital uygulamaların kullanımını gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, sistem analistliği gibi teknoloji ağırlıklı konuları öğrenmelidir” ifadesidir. Bu oran meslek mensuplarının oldukça büyük bir çoğunluğunun dijital uygulamaların kullanımını gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, sistem analistliği gibi gelişen yeni muhasebe teknolojilerini öğrenmelerinin ve hızla uyum sağlamalarının muhasebe ve muhasebe mesleği adına önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir. İfadelerin frekans değerlerine bakıldığında %37,40 (46) oranı ile “Muhasebe mesleğinde artan bilgisayar ve program kullanımları, meslek mensubunun önemini nispi şekilde azaltmıştır” ifadesi bu grubun en yüksek katılmıyorum cevabının verildiği ifade olmuştur. Bu oran muhasebe mesleğinde artan teknoloji kullanımının muhasebe mesleğinin önemini azaltmadığını düşündüklerini göstermektedir. “Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi, mesleğin icra edilebilmesi açısından yeterlidir” ifadesine meslek mensuplarının %40,65’i (50) bu ifadeye kesinlikle katılmıyorum cevabını verirken, bu ifadeyi grup içindeki en yüksek olumsuz cevap verilen ifade yapmıştır. “İşletmecilik alanında yaşanan gelişmeler, muhasebe mesleğini etkilemektedir” ifadesine meslek mensuplarının %52,03’ü (64) bu ifadeye katılıyorum cevabını verirken bu ifadeyi grup içindeki en yüksek olumlu cevap verilen ifade yapmıştır.



**Tablo 4.** Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS) Hakkında İfadeler

İFADELER (N=123)	Ortalama	Standart Sapma
MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yere, doğru zamanda iletilmesi işletmenin verimliliğini artırır.	3,97	0,92
Doğru, anlamlı, güncel finansal bilgiler ancak MBS ile sağlanabilir.	3,86	0,96
MBS işletmenin finansal performansının doğru ve güvenilir biçimde ölçülmesine imkân verir.	3,88	0,86
MBS planlama ve bütçeleme gibi geleceğe ilişkin kararların alınmasında işletmeye bilgi sağlar.	3,93	0,75
MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır.	3,95	0,69
MBS'nin doğru şekilde çalışması finansal tabloların güvenilirlik düzeyini artırır.	3,92	0,98
MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu karşılaştırılabilir finansal bilgiyi sağlar.	3,82	0,95
Mevcut MBS işletmenin ihtiyacını karşılamaktadır.	3,25	1,02
MBS yalnızca geçmişe ait verdiği raporlarla değil, geleceğe ait analizler sayesinde denetimin etkinliğini artırır.	3,75	0,96
MBS sonucunda elde edilen raporlar işletmenin gerçek durumunu yansıtmasına imkân verir.	3,63	0,99
MBS işletmelerin sürdürülebilirliğini artırır.	3,78	0,87
MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.	3,81	0,87
MBS sürekli güncel bilgi alma imkânı verir.	3,86	0,91
Etkin bir MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.	3,73	0,99

Katılımcıların muhasebe bilgi sistemine yönelik görüşlerinin belirlenmesine dair 5'li likert ifadesi verilmiş olup katılım düzeyleri Tablo 4'te gösterilmiştir. İfadelere katılım oranları birbirine yakın olsa da katılımın (katılıyorum-kesinlikle katılıyorum) en çok olduğu ifade %85,37 (105) oranı ile "MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır" ifadesidir. Bu oran muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe bilgi sisteminin işletmede alınan kararların etkinliğini önemli ölçüde artırdığını düşündüklerini göstermektedir. İfadelerin frekans değerlerine bakıldığında muhasebe meslek mensuplarının genelinin bu grupta yer alan ifadelere olumlu cevap verdikleri görülmektedir. "Mevcut MBS işletmenin ihtiyacını karşılamaktadır" ifadesi %23,58 (29) oranı ile bu grubun en yüksek katılmıyorum cevabının verildiği ifade olmuştur. Bu oran muhasebe meslek mensupları tarafından kullanılan MBS'nin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını düşündüklerini göstermektedir. Aynı zamanda bu ifade en yüksek katılmıyorum cevabını veren meslek mensuplarının yanında ve %27,64 (34) oranı ile katılmıyorum cevabından yüksek bir oranla kararsızım cevabının verildiği ifade olmuştur. Kısaca bu oranlar muhasebe meslek mensuplarının bu ifade konusunda görüş ayrılığı yaşadığını göstermektedir.

**Tablo 5.** TTK, TFRS ve UFRS Hakkında İfadeler

İFADELER (N=123)	Ortalama	Standart Sapma
Muhasebe mesleğini ve muhasebe ortamını en fazla etkileyen kanun Türk Ticaret Kanunudur.	3,06	1,12
TTK muhasebe mesleğinin gelişimi açısından önem taşımaktadır.	3,47	0,99
TTK muhasebe mesleğinin saygınlığını ve itibarını arttıracaktır.	3,34	1,05
TTK AB müktesebatı ile uyum sağlaması muhasebe mesleğinin gelişimine katkıda bulunacaktır.	3,45	0,97
TTK muhasebe mesleğinin, denetim boyutunu daha fazla ön plana çıkarmaktadır.	3,47	1,03
TTK muhasebe mesleği uygulayıcılarına ek sorumluluk ve yükümlülükler getirmektedir.	3,56	1,10
TTK meslek mensuplarının iş yükünü arttıracaktır.	3,56	1,12
TTK meslek mensuplarına yeni iş imkânları sağlayacaktır.	3,31	1,08
TTK ile muhasebe meslek mensuplarının pazar payı daralacaktır.	2,78	1,03
TTK ile meslek mensupları bir araya gelecek, böylece muhasebe mesleğinin kurumsallaşmasının önü açılmış olacaktır. (Bağımsız dış denetim şirketi kurma gibi).	3,30	1,16
TTK ile Türkiye muhasebe standartlarına referans yapılması muhasebe meslek uygulayıcılarının işini kolaylaştıracaktır.	3,34	0,99
TTK ile TMSK'nın bir otorite olarak kabul edilmesi mesleğin geleceği açısından önemli bir adımdır.	3,58	0,87
TTK, VUK'da yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir.	3,92	0,99
Ticari defterlerin ve finansal tabloların TMS'ye uygun olarak düzenlenmesi uluslararası toplumla ve piyasalarla bütünleşmenin göstergesidir.	3,84	0,85
TTK da TMS'ye referans verilirken, Türkiye denetim standartları kuruluna referans verilmemesi doğru değildir.	3,41	0,90
TTK şirketlerin kurumsallaşması açısından önem arz etmektedir.	3,74	0,90
TFRS'nin uygulanmasının sektöre/iş hayatına önemli katkılar sağlamaktadır.	3,65	0,93

TFRS' den işletmeler yeteri kadar faydalanmaktadır.	3,03	1,01
Ülkemizdeki işletmeler Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulamalıdır.	3,61	0,98
İlgili kamu ve özerk kurumların (TÜRMOB, üniversiteler gibi) TMS/TFRS'nin uygulanmasıyla ilgili yapmış olduğu bilgilendirmeler ve eğitimler sizce yeterlidir.	2,78	1,18
Vergi mevzuatı ile TFRS arasında gerek değerlendirme gerekse muhasebe kayıtları açısından ciddi farklar bulunmaktadır.	3,47	1,16
Standartların uygulamaya konulması sonucunda vergi mevzuatı ile standartlar arasındaki uyumsuzluklar kaosa sebebiyet vermektedir.	3,34	1,12
Standartların uygulamaya konulması muhasebecilerin iş yükünü çok ciddi şekilde arttırmıştır.	3,65	1,09
Maliye Bakanlığı, vergi mevzuatını standartları da dikkate alarak güncellemeli ve standartlarla uyumlu hale getirmelidir.	3,91	0,99
Standartların daha iyi anlaşılması açısından standartların çevirileri daha net ve anlaşılır hale getirilmelidir	3,95	0,93
Karamandaki işletmeler gerek hiyerarşik yapıları gerekse de bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilme alt yapıları bakımından TFRS' yi uygulayabilme yeterliliğine sahiptirler.	2,62	1,12
UFRS çalışmalarının internet aracılığıyla tüm kesimlerin görüşüne açılması doğru bir yöntemdir	3,55	0,84
TMSK' nın UFRS ile ilgili yaptığı çalışmalar yeterlidir.	2,85	0,87
UFRS' nin BOBİ ve KOBİ'ler için ayrı ayrı hazırlanması doğrudur	3,53	0,97
UFRS'nin uygulanabilmesi için düzenleyici kuruluşların yaptıkları çalışmalar yeterlidir.	2,87	1,01
Muhasebe mesleği mensuplarının UFRS seti konusunda aldıkları eğitimler yeterlidir.	2,47	1,04
İlgili meslek odasının UFRS seti konusunda meslek mensuplarına sağladığı eğitim çalışmaları yeterlidir.	2,65	1,08
UFRS konusunda gerekli yazılı ve görsel materyale kolaylıkla ulaşmak mümkündür.	3,06	1,00
UFRS meslek mensuplarının iş yükünü arttırmaktadır.	3,65	0,96
UFRS meslek mensuplarının inisiyatif kullanmasını kısıtlamaktadır.	3,37	0,97
UFRS' nin etkin kullanımının sağlanabilmesi için denetimin nasıl yapılacağı belirlenmelidir.	3,69	0,94

Katılımcıların TTK, TFRS ve UFRS'ye yönelik görüşlerinin belirlenmesine dair 5'li likert ölçeği verilmiş olup katılım düzeyleri Tablo 5'te gösterilmiştir. İfadelere katılım oranları birbirine yakın olsa da katılımın (katılıyorum-kesinlikle katılıyorum) en çok olduğu ifade %78,86 (97) oranı ile "Standartların daha iyi anlaşılması açısından standartların çevirileri daha net ve anlaşılır hale getirilmelidir" ifadesidir. Bu oran muhasebe meslek mensuplarının uygulamaya koyulan TTK, TFRS ve UFRS hakkında yapılan çevirilerin muhasebe meslek mensuplarının en hızlı şekilde uyum sağlayabilmeleri açısından daha net ve anlaşılır olması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. İfadelerin frekans değerlerine bakıldığında "Muhasebe mesleği mensuplarının UFRS seti konusunda aldıkları eğitimler yeterlidir" ifadesine meslek mensuplarının %42,28'i (52) bu ifadeye katılmıyorum cevabını verirken bu ifadeyi grup içindeki en yüksek olumsuz cevap verilen ifade yapmıştır. Bu oran muhasebe meslek mensuplarının UFRS seti konusunda aldıkları eğitimlerin yürüttükleri faaliyetleri sırasında yeterli olmadığını ve daha fazla eğitim görmeleri gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. "UFRS' nin etkin kullanımının sağlanabilmesi için denetimin nasıl yapılacağı belirlenmelidir" ifadesine meslek mensuplarının %57,72'si (71) bu ifadeye katılıyorum cevabını verirken bu ifadeyi grup içindeki en yüksek olumlu cevap verilen ifade yapmıştır. Bu oran muhasebe meslek mensuplarının UFRS' nin yürütülmesinde denetim çalışmalarının nasıl olacağını önceden belirlenmesinin UFRS' nin işlerliğini ve verimliliğin arttıracığını düşündüklerini göstermektedir. "TMSK' nın UFRS ile ilgili yaptığı çalışmalar yeterlidir" ifadesine meslek mensuplarından hiçbirinin kesinlikle katılıyorum cevabını vermediği görülmüştür. Bu da muhasebe meslek mensuplarından hiçbirinin TMSK tarafından UFRS ile ilgili yapılan çalışmaların kesinlikle yeterli olmadığını düşündüklerini göstermektedir.

### 3.6.3. Hipotezlerin Test Edilmesi

#### 3.6.3.1. Cinsiyet Temelli Görüş Farklılıkları

**Tablo 6.** Katılımcıların Muhasebe ve Muhasebe Mesleğine Yönelik Yaklaşımlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Erkek	106	3,21	0,45
Kadın	17	3,10	0,53

Katılımcıların muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar ile meslek mensuplarının cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını anlamak için t testi yapılmıştır. İki değişkenli bağımsız t testi dağılım verilerine göre görüş ortalamaları 106 erkek meslek mensubu için 3,21; 17 kadın meslek mensubu için ise 3,10 olarak ölçülmüştür. Cinsiyet bazlı erkek ve kadın meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleği hakkında görüşlerinde önemli bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

**Tablo 7.** Katılımcıların Muhasebe ve Muhasebe Mesleğine Yönelik Yaklaşımları ile Cinsiyetleri Arasında Yapılan T Testi Sonuçları

Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	t	df	p
Varyanslar Eşit Olduğunda	0,88	121	0,37
Varyanslar Eşit Olmadığında	0,78	19,8	0,44

Katılımcı meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleği ile cinsiyetlerine bağlı olarak görüş farklılığının anlamlılığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>1</sub>: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

Tablo 7’de görüldüğü üzere p değerlerinin 0,37 ve 0,44 olduğu tespit edilmiştir. Analiz değerlendirmesi için  $p < 0,05$  olarak çıktığında H<sub>1</sub> kabul,  $p > 0,05$  olarak çıktığında ise H<sub>1</sub> hipotezi reddedilecektir. Bu analiz için  $p > 0,05$  yani  $0,37 > 0,05$  ve  $0,44 > 0,05$  olmasından dolayı H<sub>1</sub> hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuç muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir.

**Tablo 8.** Katılımcıların Muhasebe Bilgi Sistemine(MBS) Yönelik Yaklaşımlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Erkek	106	3,82	0,64
Kadın	17	3,64	0,64

Katılımcıların muhasebe bilgi sistemine yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar ile meslek mensuplarının cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını anlamak için t testi yapılmıştır. İki değişkenli bağımsız t testi dağılım verilerine göre görüş ortalamaları 106 erkek meslek mensubu için 3,82; 17 kadın meslek mensubu için ise 3,64 olarak ölçülmüştür. Tablo 8’de görüldüğü üzere cinsiyet bazlı erkek ve kadın meslek mensuplarının muhasebe bilgi sistemi hakkında görüşlerinde önemli bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

**Tablo 9.** Katılımcıların Muhasebe Bilgi Sistemine(MBS) Yönelik Yaklaşımları ile Cinsiyetleri Arasında Yapılan T Testi Sonuçları

Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS)	t	df	p
Varyanslar Eşit Olduğunda	1,09	121	0,27
Varyanslar Eşit Olmadığında	1,09	21,4	0,28

Katılımcı meslek mensuplarının muhasebe bilgi sistemi ile cinsiyetlerine bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>2</sub>: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sistemine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

Tablo 9’da görüldüğü üzere p değerlerinin 0,27 ve 0,28 olduğu tespit edilmiştir. Analiz değerlendirmesi için  $p < 0,05$  olarak çıktığında H<sub>2</sub> kabul,  $p > 0,05$  olarak çıktığında ise H<sub>2</sub> hipotezi reddedilecektir. Bu analiz için  $p > 0,05$  yani  $0,27 > 0,05$  ve  $0,28 > 0,05$  olmasından dolayı H<sub>2</sub> hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuç muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sistemine yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir.

**Tablo 10.** Katılımcıların TTK, TFRS ve UFRS’ ye Yönelik Yaklaşımlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Erkek	106	3,36	0,40
Kadın	17	3,33	0,53

Katılımcıların TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını anlamak için t testi yapılmıştır. İki değişkenli bağımsız t testi dağılım verilerine göre görüş ortalamaları 106 erkek meslek mensubu için 3,36; 17 kadın meslek mensubu için ise 3,33 olarak ölçülmüştür. Tablo 10’da görüldüğü üzere cinsiyet bazlı erkek ve kadın meslek mensuplarının TTK, TFRS ve UFRS hakkında görüşlerinde önemli bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

**Tablo 11.** Katılımcıların TTK, TFRS ve UFRS’ ye Yönelik Yaklaşımları ile Cinsiyetleri Arasında Yapılan T Testi Sonuçları

TTK, TFRS ve UFRS	t	df	p
Varyanslar Eşit Olduğunda	0,26	121	0,79
Varyanslar Eşit Olmadığında	0,21	19,05	0,83

Katılımcı meslek mensuplarının TTK, TFRS ve UFRS hakkında görüşleri ile cinsiyetlerine bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>3</sub>: Muhasebe meslek mensuplarının TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

Tablo 11'de görüldüğü üzere p değerlerinin 0,79 ve 0,83 olduğu tespit edilmiştir. Analiz değerlendirmesi için  $p < 0,05$  olarak çıktığında H<sub>3</sub> kabul,  $p > 0,05$  olarak çıktığında ise H<sub>3</sub> hipotezi reddedilecektir. Bu analiz için  $p > 0,05$  yani  $0,79 > 0,05$  ve  $0,83 > 0,05$  olmasından dolayı H<sub>3</sub> hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuç muhasebe meslek mensuplarının TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir.

### 3.6.3.2 Yaş Temelli Görüş Farklılıkları

**Tablo 12. Yaş Gruplarına İlişkin Ortalamalar**

Gruplar	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	F	p
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	20-30	6	3,20	0,49	0,20	0,27	0,846
	31-40	46	3,20	0,38	0,05		
	41-50	51	3,17	0,51	0,07		
	50 ve üzeri	20	3,28	0,52	0,11		
	Toplam	123	3,20	0,46	0,04		
Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)	20-30	6	3,84	0,41	0,17	0,67	0,569
	31-40	46	3,81	0,71	0,10		
	41-50	51	3,71	0,62	0,08		
	51 ve üzeri	20	3,95	0,53	0,11		
	Toplam	123	3,80	0,64	0,05		
TTK, TFRS ve UFRS	20-30	6	3,60	0,36	0,14	0,75	0,524
	31-40	46	3,34	0,47	0,07		
	41-50	51	3,33	0,42	0,05		
	51 ve üzeri	20	3,38	0,32	0,07		
	Toplam	123	3,36	0,42	0,03		

Tablo 12'de katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımlarının yaşlarına göre örneklemeleri, ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 12'de görüleceği üzere p değerleri 0,05'ten büyük çıktığından post-hoc testinin yapılabilmesi için gerekli olan  $p < 0,05$  eşitliğini sağlamaması nedeniyle post-hoc testi yapılmamıştır. Katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile meslek mensuplarının yaşlarına bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>4</sub>: Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik yaklaşımları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

**Tablo 13. Yaşa Göre Varyansların Homojenlik Testi**

	Levene İstatistiği	df1	df2	p
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	1,16	3	119	0,32
Muhasebe Bilgi Sistemi	1,89	3	119	0,13
TTK, TFRS ve UFRS	1,81	3	119	0,14

Tablo 13'te görüldüğü üzere Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiştir. Bu sonuca göre varyanslar  $p > 0,05$  koşulunu sağladıkları için %95 güven aralığında varyanslar homojen çıkmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonucunda ise Tablo 12'de de görüldüğü üzere ifade grupları ile yaş değişkeni arasında  $p > 0,050$  ( $0,846 > 0,050$ ,  $0,569 > 0,050$ ,  $0,524 > 0,050$ ) olmasından dolayı H<sub>4</sub> hipotezi reddedilmektedir. Meslek mensuplarının ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

### 3.6.3.3 Öğrenim Durumu Temelli Görüş Farklılıkları

**Tablo 14. Öğrenim Durumlarına İlişkin Ortalamalar**

Gruplar	Öğrenim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	F	P
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	Lise	5	3,45	0,34	0,15	1,00	0,39
	Ön Lisans	4	3,30	0,46	0,23		
	Lisans	94	3,21	0,47	0,04		
	Yüksek Lisans	20	3,08	0,42	0,09		
	Toplam	123	3,20	0,46	0,04		
	Lise	5	3,60	0,66	0,29	0,48	0,69



Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)	Ön Lisans	4	4,00	0,53	0,26	0,46	0,70
	Lisans	94	3,78	0,65	0,06		
	Yüksek Lisans	20	3,90	0,59	0,13		
	Toplam	123	3,80	0,64	0,05		
TTK, TFRS ve UFRS	Lise	5	3,41	0,33	0,14	0,46	0,70
	Ön Lisans	4	3,49	0,37	0,18		
	Lisans	94	3,33	0,44	0,04		
	Yüksek Lisans	20	3,43	0,35	0,07		
	Toplam	123	3,36	0,42	0,03		

Tablo 14'te katılımcılarının ifade gruplarına yönelik yaklaşımlarının meslek mensuplarının öğrenim durumlarına göre örneklemi, ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 14'te görüleceği üzere p değerlerinin 0,05'ten büyük çıktığından post-hoc testi yapılmamıştır. Katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile meslek mensuplarının yaşlarına bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>5</sub>: Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik yaklaşımları ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

**Tablo 151. Öğrenim Durumuna Göre Varyansların Homojenlik Testi**

	Levene İstatistiği	df1	df2	p
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	0,76	3	119	0,51
Muhasebe Bilgi Sistemi	1,12	3	119	0,34
TTK, TFRS ve UFRS	1,39	3	119	0,24

Tablo 15'te görüldüğü üzere Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiştir. Bu sonuca göre varyanslar  $p > 0,05$  koşulunu sağladıkları için %95 güven aralığında varyanslar homojen çıkmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonucunda ise Tablo 14'de de görüldüğü üzere ifade grupları ile öğrenim durumu değişkeni arasında  $p > 0,05$  ( $0,39 > 0,05$ ,  $0,69 > 0,05$ ,  $0,70 > 0,05$ ) olmasından dolayı H<sub>5</sub> hipotezi reddedilmektedir. Meslek mensuplarının ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

### 3.6.3.4. Meslek Unvanı Temelli Görüş Farklılıkları

**Tablo 16. Meslek Unvanlarına İlişkin Ortalamalar**

Gruplar	Meslek Unvanı	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	F	P
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	SM	3	3,62	0,23	0,13	1,31	0,27
	SMMM	117	3,18	0,46	0,04		
	YMM	3	3,28	0,60	0,34		
	Toplam	123	3,20	0,46	0,04		
Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS)	SM	3	3,90	0,78	0,45	0,04	0,96
	SMMM	117	3,79	0,64	0,05		
	YMM	3	3,80	0,70	0,40		
	Toplam	123	3,80	0,64	0,05		
TTK, TFRS ve UFRS	SM	3	3,76	0,15	0,08	1,77	0,17
	SMMM	117	3,35	0,42	0,03		
	YMM	3	3,14	0,29	0,16		
	Toplam	123	3,36	0,42	0,03		

Tablo 16'da katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımlarının meslek mensuplarının meslek unvanlarına göre örneklemi, ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 16'da görüldüğü üzere p değerleri 0,05'ten büyük çıktığından post-hoc testi yapılmamıştır. Katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile meslek mensuplarının meslek unvanlarına bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>6</sub>: Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS' ye yönelik yaklaşımları ile meslek unvanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

**Tablo 17. Meslek Unvanlarına Göre Varyansların Homojenlik Testi**

	Levene İstatistiği	f1	df2	p
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	0,84	2	120	0,43
Muhasebe Bilgi Sistemi	0,62	2	120	0,94
TTK, TFRS ve UFRS	1,59	2	120	0,20

Tablo 17’de görüldüğü üzere Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiştir. Bu sonuca göre varyanslar  $p>0,05$  koşulunu sağladıkları için %95 güven aralığında varyanslar homojen çıkmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonucunda ise Tablo 16’da da görüldüğü üzere ifade grupları ile meslek unvanı değişkeni arasında  $p>0,05$  ( $0,27>0,05$ ,  $0,96>0,05$ ,  $0,17>0,05$ ) olmasından dolayı  $H_0$  hipotezi reddedilmektedir. Meslek mensuplarının ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile meslek unvanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

### 3.6.3.5. Mesleki Tecrübe Temelli Görüş Farklılıkları

**Tablo 18.** Mesleki Tecrübelerine İlişkin Ortalamalar

Gruplar	Mesleki Tecrübe	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	F	p
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	0-5 yıl	9	3,08	0,58	0,19	0,34	0,79
	6-10 yıl	28	3,18	0,45	0,08		
	11-20 yıl	43	3,24	0,34	0,05		
	21 yıl ve +	43	3,19	0,55	0,08		
	Toplam	123	3,20	0,46	0,04		
Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS)	0-5 yıl	9	3,84	0,54	0,18	0,90	0,44
	6-10 yıl	28	3,76	0,76	0,14		
	11-20 yıl	43	3,69	0,67	0,10		
	21 yıl ve +	43	3,91	0,53	0,08		
	Toplam	123	3,80	0,64	0,05		
TTK, TFRS ve UFRS	0-5 yıl	9	3,26	0,49	0,16	0,46	0,70
	6-10 yıl	28	3,30	0,59	0,11		
	11-20 yıl	43	3,38	0,36	0,05		
	21 yıl ve +	43	3,39	0,33	0,05		
	Toplam	123	3,36	0,42	0,03		

Tablo 18’de katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımlarının meslek mensuplarının mesleki tecrübelerine göre örneklemeleri, ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 18’de görüldüğü üzere p değerlerinin 0,05’ten büyük çıktığından post-hoc testi yapılmamıştır. Katılımcıların ifade gruplarına yönelik yaklaşımları ile mesleki tecrübelerine bağlı olarak görüş farklılığının anlamlı olup olmadığının ölçülmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

**H<sub>7</sub>: Meslek mensuplarının muhasebe ve muhasebe mesleğine, muhasebe bilgi sistemine, TTK, TFRS ve UFRS’ ye yönelik yaklaşımları ile mesleki tecrübe arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.**

**Tablo 19.** Mesleki Tecrübelerine Göre Varyansların Homojenlik Testi

	Levene İstatistiği	df1	df2	P
Muhasebe ve Muhasebe Mesleği	3,71	3	119	0,01
Muhasebe Bilgi Sistemi	3,26	3	119	0,02
TTK, TFRS ve UFRS	8,82	3	119	0,00

Tablo 19’da görüldüğü üzere Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiştir. Bu sonuca göre varyanslar  $p>0,05$  koşulunu sağlamadıkları için %95 güven aralığında homojen değildir. Tablo 19’da da görüldüğü üzere ifade grupları ile mesleki tecrübe değişkeni arasında  $p>0,05$  ( $0,79>0,05$ ,  $0,44>0,05$ ,  $0,70>0,05$ ) olmasından dolayı  $H_7$  hipotezi reddedilmektedir. Meslek mensuplarının gruplara yönelik yaklaşımları ile mesleki tecrübeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

## 4. DEĞERLENDİRME, SONUÇ ve ÖNERİLER

İnsanlık tarihinin gelişim sürecinde yaşanan sosyal, siyasal ekonomik, kültürel ve teknolojik değişimler önemli rol oynamıştır. Bu sürece ekonomik açıdan bakıldığında, ekonominin en önemli aktörlerinden olan işletmelerin yaşadığı değişimin büyüklüğü görülecektir. Özellikle teknolojik sürecin baş döndüren değişimi, sınırları birbirine yaklaştırmış, mevzuat sürecinde uyumlaştırma çabalarının artmasına neden olmuştur. Bu süreçten muhasebe fonksiyonu da nasibini almıştır.

Muhasebe mesleği bu değişimlerin sonucunda hem olumlu hem de olumsuz etkilere maruz kalmıştır. Bilhassa mevzuatların uyumlaştırılması sürecinde meslek mensuplarını iş yükleri artmış, kalifiye eleman eksikliği, eğitim ve tecrübe sorunları, isteksizlik bıkkınlığa yol açmıştır. Ancak sürece uyum sağlayan işletmeler ve meslek mensupları rekabet açısından önemli avantajlar elde edebilecektir. Aynı zamanda mesleğe olan olumsuz algının tersine çevrilmesi fırsatı da bu sürecin önemli bir kazanımıdır. Değişim, muhasebe meslek mensuplarını etkin bilgi üretiminin en önemli unsuru olan, ortaya çıkarılan her türlü

bilgiyi entelektüel bilgi birikimiyle adeta bir sanatçı edasıyla harmanlayarak yorumlayabilen kişiler haline getirecektir.

Yapılan Anket çalışmasının analiz edilmesiyle çıkan tabloları ve verileri yorumlandığında;

- ✓ Yeni ekonomi anlayışından dolayı; muhasebecilerin dijital uygulamaların kullanımını gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, sistem analistliği gibi teknoloji ağırlıklı konuları öğrenmeleri gerektiğini,
- ✓ İşletmecilik alanında yaşanan gelişmelerin muhasebe mesleğini etkilediğini,
- ✓ Muhasebe mesleğinin ticari kaygılar ile yapıldığını,
- ✓ Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin mesleğin icra edilebilmesi açısından yeterli olmadığını,
- ✓ Mesleğin toplum tarafından “defter tutuculuk” olarak algılanmasının temelinde, meslek mensuplarının donanım eksikliğinin yattığını,
- ✓ Meslek mensuplarına karşı duyulan güvensizliğin iş etiğinin göz ardı edilmesinden kaynaklandığını düşünmektedir.
- ✓ Türkiye de muhasebeciliğin tam anlamıyla profesyonellik kazandığını düşünmemektedir.
- ✓ MBS’ nin işletmede alınan kararların etkinliğini artırdığını, planlama ve bütçeleme gibi geleceğe ilişkin kararların alınmasında işletmeye bilgi sağladığını, MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yere doğru zamanda iletilmesinin işletmenin verimliliğini artırdığını, işletmenin ihtiyaç duyduğu karşılaştırılabilir finansal bilgileri sağladığını, MBS’ nin doğru şekilde çalışmasının finansal tabloların güvenilirlik düzeyini artırdığını düşünmektedir.
- ✓ Standartların daha iyi anlaşılması açısından standartların çevirilerinin daha net ve anlaşılır hale getirilmesi gerektiğini,
- ✓ Maliye Bakanlığı’nın, vergi mevzuatını standartları da dikkate alarak güncellemesi ve standartlarla uyumlu hale getirmesi gerektiğini,
- ✓ Ticari defterlerin ve finansal tabloların TMS’ ye uygun olarak düzenlenmesinin uluslararası toplumla ve piyasalarla bütünleşmenin göstergesi olduğunu,
- ✓ Meslek mensuplarının %73,98’i (91 katılımcı) TTK’ nın, VUK da yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirdiğini,
- ✓ Meslek mensuplarının %71,54’ü (88 katılımcı) UFRS’ nin etkin kullanımının sağlanabilmesi için denetimin nasıl yapılacağını belirlenmesi gerektiğini,
- ✓ TTK’ nın şirketlerin kurumsallaşması açısından önem arz ettiğini,
- ✓ TTK’ nın muhasebe mesleği uygulayıcılarına ek sorumluluk ve yükümlülükler getirdiğini,
- ✓ Ülkemizdeki işletmelerin Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulamaları gerektiğini,
- ✓ Muhasebe mesleği mensuplarının UFRS seti konusunda aldıkları eğitimlerin yeterli olmadığını,
- ✓ Karamandaki işletmelerin gerek hiyerarşik yapıları gerekse de bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilme alt yapıları bakımından TFRS’ yi uygulayabilme yeterliliğine sahip olmadıklarını düşünmektedir.

Cinsiyet değişkeni ile ifade grupları arasında yapılan t testinin sonucunda meslek mensuplarının cinsiyetleri ile ifade grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Yani muhasebe ve muhasebe mesleği, MBS ve TTK, TFRS ve URFS ifade gruplarının katılımcı erkek veya kadın meslek mensuplarının görüşleri arasında büyük bir değişkenlik göstermediği anlaşılmaktadır.

Yaş, öğrenim durumu, meslek unvanı ve mesleki tecrübe ile ifade grupları arasında yapılan Varyans (ANOVA) analizi sonucunda meslek mensuplarının yaş, öğrenim durumu gibi demografik değişkenleri ile ifade grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Yani muhasebe ve muhasebe mesleği, MBS ve TTK, TFRS ve URFS ifade gruplarının 20-30 yaş aralığındaki meslek mensubu ile 41-50 yaş aralığındaki meslek mensubu arasında veya mesleki tecrübesi 6-10 yıl olan meslek mensubu ile mesleki tecrübesi 21 yıl ve daha fazla olan katılımcı meslek mensuplarının MBS hakkındaki ifadelerle yönelik görüşleri arasında büyük bir değişkenlik göstermediği anlaşılmaktadır.

Anket formunda yer alan meslek mensuplarının eklemek istediklerini yazabilecekleri bölüme öneri ve düşüncelerini yazan meslek mensuplarının görüşlerine bakıldığında;

“Mesleğimizi meslek mensuplarının arasındaki aşırı rekabet, para kazanma-kaybetme hırsı, defter elde etme-kaybetme kaygıları yüzünden kurumsal düzeye çıkaramıyoruz. Defter sayısı ve dengesizliği büro standartlarına göre çalışanların uzmanlıkları göz ardı edilmektedir.”

“Muhasebe mesleğine gerekli önem verilmezse gelecekte bu mesleği yapacak yeni nesil bulmak oldukça zor olacaktır. Bu nedenle meslek mensuplarına çok fazla iş yükü verilmemelidir.”

“Meslek mensuplarının iş kapasitesi belirlenmeli meslek mensubunun işlerini takip edebilecek kadar iş alması kanunla belirlenmelidir. Meslek mensubunun iş yükü ve çalışma kapasitesi, çalışma saati belirlenmeli defter veya mükellef sayısı sınırlandırılmalıdır. Mesleğin itibarını, kalitesini ve vergiyi düşüren ana konu budur. Fiyat istikrarsızlığının ortadan kalkması ile iş ve mükellef standardı yakalandığında mesleğin kalitesi itibarı ve vergi gelirleri artacaktır. Fiyat ve kapasiteye sınırlandırma getirilmesi geç kalınmış bir düzenlemedir.”

“Muhasebe mesleğinin önem kazanmaması meslek mensuplarının ücret politikasından kaynaklanmaktadır.”

“Muhasebe mesleğinin diğer meslekler gibi üniversitelerde direkt uygulama sahalarına açılmalıdır. TÜRMOB muhasebe mesleği için bir üniversite kurmalıdır.”

“Hala kayıt altına alınmamış sektörler var. Basit usul vergi kaydı başka bir sorun, her iki üç yılda bir çıkarılan vergi afları, çok sık değişen vergi kanunları, yaptığımız tüm muhasebe kayıtları sadece KDV kanununa uydurulmaya çalışılması. Altyapısı oluşturulmamış teknolojik değişikliklerle her zaman değişen vergi ve sigorta uygulamaların yanında meslek mensuplarına gereksiz işlerin yüklenmesi de meslek mensuplarını zorlamaktadır.”

Meslektaşlar arasında yaşanan rekabet sürecinden kaynaklı haksız rekabet ve etik dışı davranışların en ağır şekilde cezalandırılması gerekmektedir. Bu amaçla kurumsallaşmış bir meslek odası tesis edilmeli ve meslektaşların birbiri ile ve meslek odaları ile arasındaki mesafe azaltılmalı, dayanışma ve işbirliği artırılmalıdır.

Meslek mensuplarının en büyük sorunlarından birisi de uluslararası mevzuatı takip edebilmek için yeterli donanımlarının olmayışıdır. Bu nedenle, ilgili mevzuatı takip edebilmelerine, uluslararası ekonomik gelişmeleri yorumlama yeteneği kazanmalarına yönelik faaliyetler artırılmalı, bilgiye erişim noktasında her türlü eğitimin ve materyalin artırılması gereklidir.

Kalifiye eleman eksikliği büroların iş yüklerinin artmasına bu durum ise çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin, hem rekabet hem geçim kaygısı işlerin savsaklanmasına neden olabilmekte, mali müşavirlik hizmetlerinin defter tutmaktan öteye geçememesine sebep olmaktadır. Bu amaçla kalifiye eleman teminine yönelik olarak hem ilgili ticaret liseleri hem de üniversitelerin ilgili bölüm öğrencilerinin muhasebe ofislerinde istihdamına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin, ofislerde çalışması aynı zamanda muhasebe eğitiminin pratik hayata yönelik olarak gerçekleştirilmesine ve meslek mensuplarının donanım düzeyinin artmasına yol açacak bir dönüşümü beraberinde getirecektir.

Meslek mensuplarının, mükelleflerinden olan alacaklarının yasalar ile garanti altına alınması mesleğin imajı açısından oldukça büyük faydalar sağlayacaktır.

Özellikle anket formunda yer alan görüş belirtiniz kısmına yazılanlar ve anket uygulaması esnasında yapılan birebir görüşmelerde meslek mensuplarının, toplum ve kamu kurumlarından beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Mükelleflerin kendilerini sadece vergisel boyut ile değerlendirmesinden, vergi dairesi, banka vb kuruluşlarda işlemlerini takip eden kişiler olarak görmesinden hoşnut olmadıkları gözlenmiştir. Bu duruma yol açan nedenler arasında en önemlisinin meslek mensuplarının ticari kaygıları olduğunu belirterek özeleştiri yapabilecek sağduyuya sahip meslek mensuplarının sayısı dikkat çekici düzeydedir.

Bildik bir ifadeyle, küreselleşen dünya da başarılı işletmeler ve daha başarılı bir Türkiye için, ahlaki ve etik değerleri ilk sırada gözeten, sosyal sorumluluk sahibi, teknoloji kullanım düzeyi yüksek, yaptığı işin önemini ve saygınlığını kavramış, bu işi severek yapan, eğitim düzeyi yüksek, günceli takip edebilen meslek mensuplarının varlığı oldukça önemlidir. Üniversiteler ile işbirliği düzeyinin artırılması büyük önem arz etmektedir.

Sonuç olarak yapılan araştırmalar ve analizler sonucunda muhasebe mesleğinin gelişmesi bakımından; yalnızca muhasebe meslek eğitiminin verildiği yeni bir bölüm açılması, meslek mensuplarının iş mükellef sayılarına bir alt sınır veya üst sınır getirilmesi, meslek mensuplarının uzmanlık alanlarına göre mükellef ve personel alması, mükelleflerin muhasebe meslek mensuplarına gereken önemi göstermesi ve yardımcı olması gibi önerilerde bulunulabilir. Bu nedenle muhasebe mesleğinin hak ettiği önemi ve desteği



görebilmesi için başta meslek odalarına, meslek mensuplarına, muhasebe eğitimi veren bütün kişi ve kurumlara, uygun düzenleme ve çalışmaları yapacak bütün kuruluşlara büyük bir sorumluluk düşmektedir. Çalışma, düzenlemelerin etkisini ölçmek amacıyla iş yoğunluğunun olmadığı mâli tatil dönemlerinde, özellikle lisansüstü eğitim derecesi veya bağımsız denetçi unvanını haiz meslek mensupları ile tekrarlanarak daha verimli sonuçlar elde edilebilir.

#### KAYNAKÇA

Akar, E. (2016). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Çanakkale İlinde Bir Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Akça, Ö. (2010). Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Ülkemizdeki Muhasebe Ortamına ve Muhasebe Mesleğine Etkilerinin Değerlendirilmesi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Akgün, A. ve Kılıç, S. (2013). Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi, *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-36.

Aktaş, R. (2009). Bütünleşik Sistemler ve Muhasebe Etkileşimi, Ankara: Detay Yayıncılık.

Alagöz, A., Öge, S. ve Koçyiğit, N. (2013). Muhasebe Bilgi Sistemi ve Karar Destek Sistemleri İlişkisinin Yönetimsel Karar Alma Faaliyetlerine Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27-40.

Babaoğlu, İ. (2012). KOBİ'ler İçin UFRS' nin İncelenmesi ve Ülkemizdeki Muhasebe Mesleği Mensupları Tarafından Benimsenme Durumuna Yönelik Bir Araştırma (Mardin Örneği), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Boone, L.E. ve Kurtz, D.L. (2016). *Teknoloji, Bilgi ve Muhasebe Araçlarını Kullanma, Bilgi Teknolojileri Yönetimi* (Çev: Tecim, V.), Çağdaş İşletme, 14. Basımdan Çeviri,(Çev. Ed: Yalçın A). (Orijinal Baskı Tarihi: 2011).

Büyükmirza, K. (2009), Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Ankara: Gazi Kitabevi,14. Baskı.

Çankaya, F. ve Aydoğan E. (2008). Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Muhasebe Standartlarının Uyumu, *Ankara Üniversitesi E-Dergi*, 299-326.

Can H, ve Güney, S. (2015), Genel İşletme, Ankara: Siyasal Kitabevi, 3. Baskı.

Dinç, E. ve Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 157-184.

Dinç, E. ve Varıcı, İ. (2008). Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Düzeyine Etkisi: Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 67-85.

Ersoy, M. (2014). Finansal Bilgilerin Yönetimi Sürecinde Muhasebe Bilgi Sistemi, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9-21.

Gökdeniz, Ü. (2005). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 86-94.

Güney, A. (2013). Yönetim Anlayışında Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 276-280.

Karagül, A. (2006). *Bilgi Yönetimi Sürecinde Kurumsal Kaynak Planlaması Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi ve Bir Uygulama*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Kaygusuz S.Y., (2006), Yenilikçi Yönetim Muhasebesi, Alfa Aktüel Yayınları.

Koçel, T. (2018). İşletme Yöneticiliği, Beta Yayınları: Genişletilmiş 17. Baskı.

Ülgen, H. ve Mirze S.K. (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul: Literatür Yayınları.

Sarıışık, Y. (2016). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS) Borsa İstanbul Firmalarının Mali Verilerine ve Finansal Oranlarına Etkisi*, Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sevgener A, S. ve Hacırüstemoğlu R, (2005). Yönetim Muhasebesi, *Alfa Yayınları*: Güncelleştirilmiş 6. Baskı.

Şahin, E. (2010). *Uluslararası Muhasebe Standartları Çerçevesinde Oluşturulan TMS-16, TMS-36, TMS-38 Muhasebe Standartlarının Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Karşılaştırılması ve Çorum'da Bir Sanayi İşletmesi Örneği*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tanç, Ş.G. (2010). *Muhasebe Bilişim Sistemleri*, Yönetim Bilişim Sistemleri,Edt: Çelik, A. Ve Akgemci, A. Gazi Kitabevi.

Terzi, A. (2010). Muhasebe Mesleği ve Rize'deki Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Toroslu, M.V, (2012), Muhasebe Teorisi, Ankara: Adalet Yayınevi.

Tutar, H. (2006). Yönetim Bilgi Sistemi, Ankara: Seçkin Yayınları.

Ünsal, M.A. (2014). Yeni TTK' nın / TFRS' nin Muhasebecilik Mesleğine Getirmiş Olduğu Yenilikler İle TFRS' nin Uygulanması Aşamasında Mali Müşavirlerin Karşılaştığı Zorluklar, Belirsizlikler ve Çözüm Önerileri: İstanbul / Esenler Örneği, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.